KONRAD ADENAUER STIFTUNG

Від малих альянсів до мережевої дипломатії: перспективні формати взаємодії України з партнерами у 2026-2030 роках

Сергій Герасимчук, Володимир-Назарій Гавріш,
Ростислав Клімов, Юлія Невмержицька

ЦЕНТР МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

2026

kas.de

Вступ

Динаміка останніх років продемонструвала послаблення механізмів міжнародного права та дієздатності міжнародних форматів та організацій, покликаних забезпечувати його дотримання. Хоча міжнародні організації на кшталт ООН та ОБСЄ лишаються дієвими майданчиками для політичних декларацій, оприлюднення доказів порушень міжнародного права, привернення уваги до російських злочинів проти України та її громадян, дієвість реагування дедалі частіше є мінімальною і здебільшого вербальною. Такі міжнародні структури, хоча й зберігають загальну рамку міжнародно-правових механізмів, проте неспроможні запобігати порушенням.

Серед причин (поруч з російськими впливами, складними механізмами ухвалення та імплементації рішень, а також «вето»-гравцями) – виникнення паралельних структур, які відображають бажання держав з-поза меж Північної Америки та Європи утвердити свою суб'єктність. Іноді це відбувається у форматах, які розширюють географічні рамки наявних структур (на кшталт G20 як альтернативи G7), а в окремих випадках – у форматах, що є конкурентними для ліберально орієнтованих структур і підважують їхню універсальність (приміром, БРІКС). Поява таких структур зазвичай форсується великими гравцями, зокрема КНР, для просування власного порядку денного та демонстрації претензії на двополюсність світової системи.

Водночас малі та середні держави дедалі частіше вдаються до формування малих альянсів. Природа таких альянсів різниться: вони можуть орієнтуватися на досягнення певних конкретних безпекових, економічних, енергетичних чи логістичних цілей; слугувати інструментом для балансування в умовах протистояння великих гравців; одночасно виконувати і прикладні, і стратегічні функції, при цьому збільшуючи поле для політичного маневру в умовах обмежених спроможностей глобальних об'єднань.

У низці таких форматів Україна є спостерігачем, партнером чи асоційованим членом. В окремих випадках – виступила ініціаторкою та співзасновницею. Оцінка ефективності наявних та потенціалу нових регіональних об'єднань є завданням цього аналітичного матеріалу. У документі визначено чинники, які надають регіональним альянсам імпульсів для розвитку або ж, навпаки, підважують дієвість регіональної співпраці. Для оцінки використовуються такі критерії:

- політична життєздатність як сукупність довгострокових спільних політичних інтересів, слабкість внутрішньополітичної опозиції та відсутність «вето»-гравців, стабільність урядового зовнішньополітичного курсу;
- безпековий потенціал – додана вартість від безпекової та оборонної співпраці, взаємодії військово-промислового комплексу;
- економічний потенціал – наявність форматів співпраці, які переважатимуть конкуренцію та матимуть додану економічну вартість;
- реалістичність зростання динаміки співпраці у форматі в період до 2030 року.

Аудит наявних форматів

Формат, вартий уваги з огляду на багату історію взаємодії з Україною, – ***Вишеградська четвірка (V4)***. Це формат регіональної координації Центральної Європи, створений у 1991 році для підтримки демократичної трансформації та інтеграції країн регіону до європейських та євроатлантичних структур. До складу V4 входять Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина. Основними цілями формату є політична координація, розвиток економічної співпраці, підтримка регіональної стабільності та узгодження позицій держав-членів у межах Європейського Союзу.

Україна не є членом V4, однак співпраця з державами формату має тривалу історію. Вона охоплює політичний діалог, підтримку європейської інтеграції України, реалізацію спільних освітніх і наукових програм через Міжнародний Вишеградський фонд, а також координацію окремих регіональних проєктів.

Після початку повномасштабної агресії Росії у 2022 році формат V4 пережив період внутрішньої політичної трансформації. Польща та Чехія від самого початку стали одними з ключових військових і політичних партнерів України, тоді як Угорщина зайняла значно стриманішу позицію, блокуючи окремі рішення ЄС та НАТО щодо підтримки України. Словаччина після зміни уряду у 2023 році також перейшла до більш скептичної політики щодо військової допомоги Києву, а Чехія – після зміни уряду у 2025 році.

Останнім політичним контактом найвищого рівня між лідерами «четвірки» стало проведення саміту прем'єр-міністрів V4 у Геделле (Угорщина) 23 червня 2026 року, який став першою повноцінною зустріччю лідерів після тривалого періоду політичної кризи всередині формату.

Економічно Вишеградська четвірка залишається сильним регіональним блоком. Сукупний ВВП держав V4 становить близько 1,8 трлн дол. Найбільшу частку економічного потенціалу формує Польща, на яку припадає близько 56% сукупного ВВП блоку. Завдяки членству всіх держав V4 в Європейському Союзі їхні економіки глибоко інтегровані до єдиного європейського ринку та виробничих ланцюгів, що створює значний потенціал для участі України у спільних логістичних, енергетичних та інфраструктурних проєктах, а також у повоєнній відбудові.

У військовому вимірі V4 володіє значними можливостями, хоча їхній розподіл є нерівномірним. Сукупна чисельність активного військового персоналу держав формату становить приблизно 252 тис. військовослужбовців. Понад дві третини цього потенціалу припадає на Польщу, яка має 173,4 тис. військових. У 2025 році сукупні військові витрати V4 становили майже 59 млрд дол., з яких близько 44 млрд дол. витратила Польща. Усі держави V4 виконують або перевищують мінімальний орієнтир НАТО щодо фінансування оборони. Польща у 2025 році витрачала близько 4,7% ВВП, що є найвищим показником серед усіх членів. Чехія, Угорщина та Словаччина перебувають на рівні 2–2,1% ВВП.

Географічне положення V4 є одним із ключових чинників його стратегічної цінності. Держави формату займають центральне положення між Західною Європою та східним флангом НАТО, контролюючи основні сухопутні транспортні маршрути між Україною та Європейським Союзом. У разі подальшого розвитку формату Україна могла б стати його східним безпековим компонентом.

Серед основних напрямів розвитку співпраці V4+Україна можна виділити: розвиток транспортних коридорів між Україною та ЄС; участь країн V4 у післявоєнній відбудові України; інтеграцію України до європейського простору.

На користь посилення співпраці з об'єднанням говорять такі чинники, як географічна близькість України; історично ключова роль Польщі як адвоката української інтеграції; наявність усталених механізмів співпраці через Міжнародний Вишеградський фонд.

Проте **на заваді такій співпраці** – відсутність єдиної політичної позиції щодо Росії та України; торговельно-аграрні суперечки між Україною та окремими державами V4; чутливість формату до зміни урядів та внутрішньополітичної кон'юнктури, а також у цілому негативне сприйняття об'єднання в рамках Європейського Союзу (держави V4 відрізняються зростанням тренду на суверенізм, порушеннями права ЄС, які в окремих випадках навіть вели до загрози позбавлення права голосу в Європейській Раді).

Відтак **політична перспективність формату є середньою**. Після кількох років внутрішньої політичної кризи діалог між державами Вишеградської четвірки лише нещодавно почав відновлюватися. Водночас питання підтримки України залишається одним із головних чинників розбіжностей між учасниками формату.

Безпекова перспективність оцінюється як низька. Хоча Польща є однією з найпотужніших військових держав Європи та одним із ключових партнерів України у сфері безпеки, інші країни V4 мають значно менший військовий потенціал і не демонструють однакового рівня готовності до військової підтримки України.

Щоправда, економічна перспективність є високою. Сукупний ВВП країн Вишеградської четвірки перевищує 1,8 трлн дол., а інтегрованість їхніх економік до єдиного ринку Європейського Союзу створює значний потенціал для залучення України до виробничих ланцюгів, розвитку транспортних коридорів, спільних інвестиційних проєктів та післявоєнної відбудови.

Перспективнішою видається ситуація з форматом ***Бухарестська дев'ятка (B9) + Україна (Польща – Румунія – Литва – Латвія – Естонія – Чехія – Словаччина – Угорщина – Болгарія).*** Бухарестська дев'ятка (B9) є форматом регіональної безпекової координації держав східного флангу НАТО, створеним у 2015 році з ініціативи президентів Польщі та Румунії. Основною метою створення формату було посилення політичної взаємодії між країнами Центральної та Східної Європи після початку російської агресії проти України у 2014 році, а також узгодження позицій щодо зміцнення східного флангу Альянсу.

Україна не є формальним членом формату, однак після 2022 року стала одним із ключових партнерів B9 через спільний інтерес у протидії російській агресії, розвитку системи колективної оборони та зміцненні безпеки східного кордону НАТО.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році значення Бухарестської дев'ятки суттєво зросло. Держави формату стали одними з головних прихильників посилення військової присутності НАТО на східному фланзі, збільшення оборонних бюджетів та підтримки України. Польща, Румунія та країни Балтії виступили серед найбільш активних союзників України.

Бухарестська дев'ятка має значний економічний потенціал. Сукупний ВВП країн B9 становить приблизно 2,52 трлн доларів. Найбільшу частку економічного потенціалу формують Польща (≈40% сукупного ВВП B9), Румунія (≈17%) та Чехія (≈15%). Особливе значення має економічний потенціал Польщі та Румунії. Польща може виступати головним логістичним центром для підтримки України, тоді як Румунія має стратегічну роль у розвитку Чорноморського напрямку, включно з портовою інфраструктурою та альтернативними торговельними маршрутами.

У військовому вимірі Бухарестська дев'ятка є одним із найбільш важливих форматів для України, оскільки всі її учасники є членами НАТО та залучені до системи стримування Росії. Сукупна чисельність активного військового персоналу держав В9 становить приблизно 397,8 тис. військовослужбовців. Найбільший військовий потенціал мають Польща (≈44% загального військового потенціалу В9), Румунія (≈18%) і Болгарія (≈11%). Сукупні оборонні витрати В9 у 2025 році становили приблизно 72,7 млрд доларів США. Найбільшим оборонним інвестором є Польща (≈61% усіх оборонних витрат В9). Усі держави В9 виконують або наближаються до виконання стандарту НАТО щодо оборонних витрат. Найвищий рівень фінансування демонструють Польща (близько 4,7% ВВП), Литва, Латвія та Естонія (кожна близько 3% ВВП).

Географічне розташування В9 охоплює майже весь східний пояс НАТО – від Балтійського моря до Чорного моря: Балтійський напрямок (Литва, Латвія, Естонія); Центральноєвропейський напрямок (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина); Чорноморський напрямок (Румунія, Болгарія).

Серед пріоритетів об'єднання: ППО та раннє попередження; боротьба з гібридними загрозами; морська безпека Чорного моря; інтеграція України в систему безпеки східного флангу; підтримка вступу України до НАТО.

Драйвери: спільна загроза з боку Росії; членство всіх учасників у НАТО; стратегічна важливість України для східного флангу.

На заваді поглибленню співпраці донедавна були різні позиції окремих урядів щодо Росії (передусім ідеться про Угорщину за Віктора Орбана); відсутність власних військових структур (залежить від НАТО).

Попри це, **політична перспективність формату є вище середньої**. В9 є одним із найбільш сприятливих форматів для поглиблення політичної співпраці, оскільки більшість його учасників мають спільне бачення російської загрози. Основною перешкодою залишається необхідність узгодження позиції з державами, які дотримуються більш обережного підходу, передусім Угорщиною. Але нині за цим напрямом відкривається нове вікно можливостей.

Безпекова перспективність є високою. Серед усіх регіональних форматів В9 має один із найвищих рівнів практичної цінності для України. Формат об'єднує держави НАТО, які безпосередньо розташовані біля Росії та Білорусі і які мають спільне стратегічне бачення щодо характеру загрози та необхідності посилення оборонних можливостей. Практично всі держави В9 упродовж останніх років суттєво збільшили витрати на оборону й здійснили практичні кроки для посилення регіональної безпеки. Польща активно закуповує сучасні системи озброєння та розвиває власну оборонну промисловість, країни Балтії концентруються на протидії гібридним загрозам та кібербезпеці, а Румунія відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки Чорного моря.

Економічна перспективність є високою. Сукупний ВВП В9 обсягом понад 2,5 трлн доларів, інтегрованість у ЄС та значний інфраструктурний потенціал створюють можливості для залучення України до регіональних виробничих ланцюгів, транспортних мереж та проєктів відбудови.

Потенційно якісною парасольковою структурою для політичного діалогу високого рівня є ***Weimar+ (+ Україна).*** Веймарський трикутник був створений у 1991 році як формат політичної співпраці між Францією, Німеччиною та Польщею. Його початковою метою було сприяння європейській інтеграції Польщі після завершення холодної війни, координація зовнішньополітичних позицій та поглиблення співробітництва між Західною і Центральною Європою.

Після початку повномасштабної агресії Росії проти України у 2022 році формат отримав нове стратегічне значення. Виникла концепція Weimar+, яка передбачає розширення класичного Веймарського трикутника шляхом залучення України та інших ключових європейських держав до обговорення питань безпеки, оборони та майбутньої архітектури європейської безпеки. Weimar+ включає не лише Францію, Німеччину та Польщу, а й такі держави, як Італія, Іспанія та Велика Британія, а також представників інституцій Європейського Союзу.

Перші масштабні консультації у форматі Weimar+ відбулися 12 лютого 2025 року в Парижі. У зустрічі взяли участь міністри закордонних справ Франції, Німеччини, Польщі, Італії, Іспанії та Великої Британії, представники Європейського Союзу, а також Україна як спеціально запрошений учасник. Основними темами стали посилення підтримки України, зміцнення європейської оборони, координація позицій щодо майбутніх переговорів та необхідність надання Україні довгострокових гарантій безпеки. Подальший розвиток формату продовжився у травні 2025 року в Лондоні.

Weimar+ має **дуже високий економічний потенціал**. Сукупний ВВП традиційних учасників формату (Франція, Німеччина, Польща) перевищує 9 трлн доларів США.

У військовому вимірі Weimar+ також має один із найвищих потенціалів серед європейських форматів. Сукупна чисельність активного військового персоналу традиційних учасників формату становить приблизно 562 тис. військовослужбовців. Сукупні оборонні витрати трьох держав Веймарського трикутника становлять приблизно 217,5 млрд доларів США у 2025 році, з яких половина – частка Німеччини.

Географічно Weimar+ поєднує три стратегічні зони: Західну, Центральну та Східну Європу. Водночас його учасники не мають безпосередньої географічної близькості до України, за винятком Польщі.

Серед основних напрямів розвитку співпраці Weimar+ можна виділити: формування довгострокових гарантій безпеки для України; координацію військової допомоги та розвиток спільного виробництва озброєння; післявоєнну відбудову; санкційний тиск на Росію; підтримку європейської інтеграції України.

Драйверами розвитку співпраці є політичне лідерство Франції та Німеччини у формуванні безпекової політики Європейського Союзу; усвідомлення необхідності стримування Росії; значний економічний і військовий потенціал держав формату; практичний досвід України у веденні сучасної війни.

На заваді високій динамічності співпраці можуть стати відмінності у зовнішньополітичних підходах країн щодо темпів підтримки України; відсутність формальної інституційної структури та постійних механізмів ухвалення рішень у форматі Weimar+.

Weimar+ має обмежену перспективність як практичний формат безпекової взаємодії України з партнерами. Його головною перевагою є участь найбільших європейських держав із значними економічними, військовими та політичними ресурсами. Водночас реальний вплив Weimar+ залишається обмеженим через відсутність постійної інституційної структури, механізмів ухвалення спільних рішень та конкретних інструментів реалізації домовленостей. Більшість практичних кроків щодо підтримки України здійснюється через двосторонні канали, ЄС або НАТО, а не в межах самого формату. Крім того, між учасниками зберігаються відмінності щодо темпів військової допомоги, ролі США у європейській безпеці та можливого розміщення європейських військових сил. Додатковим обмеженням є географічна віддаленість більшості учасників від українського безпекового простору та різне сприйняття рівня російської загрози.

Люблінський трикутник (Україна–Литва–Польща) є одним із найбільш розвинених та інституціоналізованих регіональних форматів. Литовсько-польсько-українська бригада LITPOLUKRBRIG існує вже понад 10 років, Міжпарламентська асамблея трьох держав існувала ще до запуску формату і була інтегрована в ширшу логіку тристоронньої співпраці.

Ювілейна зустріч міністрів закордонних справ 16 липня 2025 р. у Любліні з нагоди 5-ї річниці формату закріпила ротаційне головування, регулярність зустрічей мінімум двічі на рік, започаткування Форуму істориків і намір провести президентський саміт у Києві.

11 вересня 2025 р. учасники оперативно ухвалили спільну заяву щодо російського дронового вторгнення в польський повітряний простір, що демонструє здатність формату до швидкої політичної координації.[1]

Політична координація посилюється наявністю взаємних договірних зобов'язань між державами в рамках двосторонніх безпекових угод України з Польщею[2] (8.07.2024) та Литвою[3] (27.06.2024). На саміті у Львові (2023 р.) лідери трьох держав спільно задекларували підтримку членства України в НАТО та створення спецтрибуналу щодо злочину агресії РФ – позиція, яку згодом підхопили ширші міжнародні майданчики.

Серед пріоритетів розвитку варто виділити протидію гібридним загрозам (кібербезпека, боротьба з «тіньовим флотом» РФ), координацію ППО та раннє попередження, сприяння енергетичній безпеці, військову підготовку та підтримку європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Серед чинників, що можуть виступати каталізаторами інтенсифікації співпраці: спільне сприйняття російської загрози, наявність військової та парламентської інституційної інфраструктури, підтримка інтеграції України до ЄС і НАТО.

Натомість **до слабких місць об'єднання можна віднести** те, що, попри наявність тристоронніх інституцій, їхня координація не здійснюється через окремо створений секретаріат, мало відображається у політичній активності профільних міністрів та є чутливою до електоральних циклів та інструменталізації історичної пам'яті у внутрішній політиці Польщі.

Ще одним чинником послаблення співпраці у форматі може виявитися процес європейської інтеграції України, особливо в частині переговорів щодо торговельно-аграрних суперечностей.

Відтак політична перспективність формату є помірно високою через стійкий безпековий консенсус чинних урядів, але чутливою до виборів у Польщі 2027 року та можливого посилення правих сил. Безпекова перспективність також є високою через потенціал координації ППО та протидію гібридним загрозам. Економічний потенціал, натомість, помірний і зосереджений переважно на логістиці та енергетиці. Реалістичність зростання динаміки співпраці висока, оскільки формат має регулярний характер і готову інституційну основу, але узалежнюється від результатів виборів у Польщі у 2027 році.

Одеський трикутник (Україна–Молдова–Румунія) – відносно молодий формат, що виник в Одесі у 2022 р. як тристороння консультаційна платформа «Україна–Молдова–Румунія» і був офіційно перейменований на четвертій міністерській зустрічі 8 серпня 2025 р. у Чернівцях. Сторони домовилися про подальшу інституціоналізацію, а саме призначення регіональних координаторів, чіткий порядок денний і спільні проєкти.

Головним здобутком стало започаткування переходу від ситуативних консультацій до регулярного механізму координації. Майже за чотири роки було проведено п'ять міністерських зустрічей, узгоджено назву й структуру координації. Формат почав налагоджувати координацію

з Люблінським трикутником через залучення міністрів Польщі та Литви до окремих консультацій.

У ряді пріоритетних напрямів – безпека Чорного моря і Дунаю, захист портової та прикордонної інфраструктури, енергетична стійкість, протидія гібридним загрозам, розвиток транспортних коридорів і координація євроінтеграції України та Молдови.

Драйверами розвитку є спільність підходів у питаннях євроінтеграційного треку України та Молдови, оцінці російської загрози в Чорноморському регіоні, а також транспортно-енергетична взаємозалежність.

На заваді динамічному розвитку може стати внутрішньополітична турбулентність у Румунії, обмежені оборонні спроможності Молдови, зовнішнє фінансування політичних мереж та дезінформаційне втручання у виборчі процеси, незавершена інституціоналізація формату.

Політична перспективність формату відтак помірна через залежність від внутрішньої стабільності Молдови та Румунії. Безпековий потенціал помірний, але важливий у чорноморському та дунайському вимірах. Економічний потенціал помірно високий завдяки логістиці, енергетиці та прикордонній інфраструктурі. Водночас перспектива зростання динаміки співпраці в рамках формату зростає, попри те, що «Одеський трикутник» ще не має сталої виконавчої структури.

Ініціатива Тримор'я – формат, з яким в України спостерігається суттєва динаміка у відносинах. Україна пройшла шлях від «партнера Ініціативи, що розпочинає процес участі»[4] (червень 2022 р., Рига) до «асоційованої держави-учасниці»[5] (вересень 2023 р., Бухарест). Це послідовне підвищення статусу стало ключовим здобутком самого формату для України. Асоційоване партнерство відкрило Україні можливість включати власні проєкти до порядку денного та переліку пріоритетної інфраструктури Тримор'я, хоча повноцінний механізм їх фінансування ще потребує створення.

На останньому саміті у квітні 2026 р. у Хорватії прем'єр-міністерка Юлія Свириденко представила чотири інфраструктурні пропозиції: продовження Via Carpatia[6] від Жешува через Львів до Києва, продовження Rail2Sea[7] до порту Одеси, створення потужностей для зворотного постачання газу в українські підземні сховища та окреме вікно для українських проєктів в Інвестиційному фонді Тримор'я під час майбутнього польського головування.

Пріоритетними напрямами розвитку є транспортна зв'язність (connectivity) і продовження коридорів Via Carpatia та Rail2Sea до України, диверсифікація газопостачання і використання українських підземних сховищ, цифрова інфраструктура.

Стимулами для посилення співпраці є потреба у розвитку транспортних, енергетичних і цифрових зв'язків по осі Північ–Південь, диверсифікація від російських ресурсів, підтримка США, Європейської комісії, Німеччини та Японії, активна роль Польщі й Румунії.

Негативними чинниками виступають неоднорідність інтересів учасників, відсутність повноправного членства й гарантованого доступу України до фінансування, обмежені власні ресурси Ініціативи, тривалі строки реалізації інфраструктурних проєктів і конкуренція за кошти європейських та міжнародних інституцій.

Таким чином, політична життєздатність проєкту висока, хоча й ускладнюється неоднорідністю інтересів учасників. Безпекова роль помірна, оскільки, не будучи оборонним форматом, Тримор'я опосередковано може зміцнювати східний фланг НАТО через інфраструктуру подвійного значення. Економічний потенціал високий завдяки транспортним, енергетичним і

цифровим проєктам. Реалістичність зростання динаміки у відносинах у перспективі до 2030 року помірна, оскільки статус України обмежений, а доступ до фінансування не гарантований.

Квадрига (Україна – Туреччина) є форматом стратегічного політичного діалогу між Україною та Туреччиною, започаткованим у 2020 році як механізм регулярних консультацій між міністрами закордонних справ та оборони двох держав. Формат створювався для поглиблення співпраці у сферах безпеки Чорного моря та оборони.

Особливе значення для двосторонніх відносин має військово-технологічне партнерство. Турецька компанія Baykar створила виробничі зв'язки з Україною у сфері безпілотних систем,[8] а українські підприємства беруть участь у спільних оборонних проєктах.

Економічний потенціал Квадриги є значним завдяки масштабам турецької економіки (близько 1,6 трлн дол.). Туреччина є однією з найбільших економік регіону та важливим промисловим центром із розвиненим машинобудуванням, оборонною промисловістю, суднобудуванням та енергетикою.

У військовому вимірі Квадрига має значний потенціал завдяки військовому потенціалу Туреччини – одному з найпотужніших серед країн НАТО. Туреччина витратила 32,6 млрд дол. на оборону у 2025 році. Турецькі збройні сили мають значний досвід проведення військових операцій, розвинений оборонно-промисловий комплекс та потужності у виробництві ударних БПЛА та ракетних систем. Україна, своєю чергою, має унікальний досвід масштабної війни, використання сучасних технологій на полі бою та розвитку інноваційних оборонних рішень.

Географічно Квадрига має особливе стратегічне значення через контроль над Чорноморським регіоном. Співпраця двох держав має значення для захисту морських торговельних маршрутів, стримування російської військової присутності та розвитку альтернативних логістичних шляхів.

Основні напрями співпраці: розвиток спільного виробництва оборонної продукції; поглиблення співпраці у сфері БПЛА та військових технологій; безпека Чорного моря; розвиток транспортних коридорів Україна–Туреччина.

Драйверами розвитку формату могли б стати спільний інтерес у стримуванні російського впливу у Чорноморському регіоні; сильна оборонна промисловість Туреччини; унікальний бойовий досвід України; стратегічне розташування двох держав.

Проте Туреччина намагається зберігати баланс у відносинах із Росією. Відтак **формат має низький рівень перспективності**. Хоча Україна і Туреччина мають тривалу історію стратегічного партнерства та спільні інтереси у Чорноморському регіоні, сам формат Квадриги не отримав достатньої інституціоналізації. Регулярні зустрічі у цьому форматі фактично не стали постійним механізмом політичної координації, а основна взаємодія між державами продовжує відбуватися переважно через двосторонні контакти. Зокрема, оборонна співпраця між Україною та Туреччиною продовжується, проте за наявними офіційними даними ці проєкти розвиваються переважно у межах двостороннього стратегічного партнерства, а не як результат функціонування саме формату Квадриги. Додатковим обмеженням є багатовекторна зовнішня політика Туреччини, яка одночасно прагне зберігати стратегічне партнерство із союзниками по НАТО та підтримувати робочі відносини з Росією.

Формат ***Британія–Польща–Україна*** бере початок від тристоронньої заяви, проголошеної в лютому 2022 р. і зосередженої на кібербезпеці, енергетичній безпеці та протидії дезінформації.[9] Однак надалі він розвивався переважно як два паралельні двосторонні треки. Україна і Велика Британія уклали Угоду про сторічне партнерство 16 січня 2025 р.,[10] а 17 березня 2026 р. – декларацію[11] про поглиблення співробітництва у сфері безпеки й оборонної промисловості, що передбачає інтеграцію виробничих ланцюгів, спільні проєкти та розвиток програми LYRA.[12]

Велика Британія і Польща 27 травня 2026 р. уклали Договір про партнерство у сфері безпеки й оборони, зокрема щодо спільної розробки ракетних систем, ППО, боєприпасів, кібербезпеки та протидії безпілотникам.[13]

Двосторонні відносини створили промислову й договірну основу для перезапуску тристороннього ініціативи, однак постійного механізму координації та спільної юридичної «парасольки» поки немає.

Пріоритетними напрямами розвитку є оборонно-промислова кооперація, спільне виробництво ракет, боєприпасів і безпілотних систем, ППО та протидія дронам, інтеграція ланцюгів постачання, кібербезпека і військова логістика.

Серед чинників, що могли б підвищити динаміку співпраці у цьому форматі: спільне сприйняття російської загрози, прагнення Великої Британії зберігати провідну роль у європейській безпеці, роль Польщі як логістичного й виробничого центру, комплементарність британських технологій, польських потужностей та українського бойового досвіду.

На заваді динамічному розвитку: відсутність постійного тристороннього механізму, домінування двосторонніх треків, конкуренція оборонних виробників, експортні й технологічні обмеження та залежність від довгострокового фінансування, а також брак інтересу з боку британської сторони, яка надає перевагу формату ширших коаліцій.

Відтак політична перспективність є помірно високою через спільне сприйняття російської загрози, але чутливою до виборів у Польщі 2027 року та можливого посилення правих сил. Безпековий потенціал високий у сферах ППО, ракетних технологій, кібербезпеки та оборонної промисловості. Економічний потенціал також високий у секторі ВПК. Реалістичність зростання динаміки у відносинах помірна, оскільки сильні двосторонні треки поки не об’єднані постійним тристороннім механізмом, а багатостороння співпраця зосереджена в альтернативних форматах.

Перспективні формати

Попри безуспішні спроби запуску формату ***Україна–Велика Британія–Польща*** як політичного об'єднання, не треба недооцінювати його потенціал, що спирається на функціональну взаємодоповнюваність трьох держав. Велика Британія має один із найбільших оборонних бюджетів у Європі[14] – близько 102 млрд дол. у 2026 р. – і провідні компетенції в ракетних, аерокосмічних, морських та електронних системах. Водночас британська промисловість стикається з проблемами масштабування серійного виробництва боєприпасів і наземних систем. Польща пропонує близьку до України складальну, ремонтну й логістичну базу, доступ до ринку ЄС та потенціал розширення виробництва через польський державний оборонно-промисловий холдинг PGZ і приватні підприємства. Україна забезпечує бойовий досвід, швидкий цикл розроблення та випробування систем, а також компетенції у безпілотниках, РЕБ, боєприпасах і програмному забезпеченні.

Формат уже має двосторонню договірну основу. Декларація України і Великої Британії від 17 березня 2026 р. передбачає спільні виробничі лінії, інтеграцію ланцюгів постачання та розвиток програми LYRA. Договір Великої Британії і Польщі від 27 травня 2026 р. охоплює спільну розробку ракетних систем, наземну ППО, боєприпаси, кібербезпеку та протидію безпілотникам.

Польсько-український трек також почав набувати промислового змісту: на URC 2026 у Гданську TAF Industries і PGZ підписали меморандум щодо локалізації виробництва БПЛА та протидронових систем, а «Івченко-Прогрес», PZL Defence і Unimot – домовленість щодо розробки та виробництва малих турбореактивних двигунів. Поки це рамкові домовленості, а не серійні контракти, однак вони створюють основу для майбутніх тристоронніх виробничих ланцюгів.

Перспективними напрямами є спільне виробництво дронів-перехоплювачів, ракет ППО, боєприпасів, засобів РЕБ і малих авіаційних двигунів, розподілення виробництва між трьома державами, спільне тестування систем в Україні та створення довгострокових механізмів закупівель.

Драйвери: взаємодоповнюваність британських технологій і фінансових інструментів, польської виробничо-логістичної бази та українського бойового досвіду, великий попит на ракети, боєприпаси й протидронові системи, підтримка локалізації українського виробництва в державах НАТО.

Негативні чинники: конкуренція національних виробників, залежність від американських компонентів, нестача довгострокових контрактів і ризик збереження співпраці лише на рівні двосторонніх проєктів, інструменталізація історичної пам'яті у внутрішній політиці Польщі.

Політична перспективність помірно висока, оскільки сторони мають спільне сприйняття російської загрози, але тристоронній механізм досі поступається за розвитком двостороннім трекам. Безпекова перспективність висока завдяки потенціалу спільного виробництва ракет, боєприпасів, безпілотних систем, засобів ППО та РЕБ. Економічна перспективність також висока через поєднання британських технологій і фінансування, польської виробничо-логістичної бази та українського бойового досвіду. Реалістичність помірно висока: необхідна інституціоналізація вже наявних двосторонніх проєктів у спільний тристоронній формат.

На Балтійському напрямі перспективним видається формат **NB8+Україна *(Данія – Естонія – Фінляндія – Ісландія – Латвія – Литва – Норвегія – Швеція).*** Північно-Балтійська вісімка (NB8) є форматом регіональної співпраці між п'ятьма північними державами (Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція) та трьома країнами Балтії (Естонія, Латвія, Литва). Формат був

створений у 1992 році після завершення холодної війни з метою розвитку політичного діалогу, економічної співпраці та підтримки демократичних трансформацій у Північній Європі та Балтійському регіоні.

Після 2022 року значення формату суттєво зросло через посилення російської військової загрози, вступ Фінляндії та Швеції до НАТО та необхідність захисту північного й східного флангів Альянсу.

Україна не є членом NB8, однак після початку повномасштабного вторгнення Росії формат почав активно розвивати співпрацю з Києвом. Україна стала природним партнером NB8 через спільний інтерес у протидії російській агресії, кіберзагрозам, інформаційним операціям та іншим формам гібридного впливу. Остання масштабна зустріч у форматі NB8 за участю президента України відбулася 9 червня 2026 р. в Таллінні (Естонія); за її результатами підписано спільну декларацію, що закріплює поглиблення безпекової та оборонної співпраці.[15]

Особливістю NB8+Україна є те, що цей формат має найбільший потенціал саме у сферах кібербезпеки, цифрової стійкості та протидії гібридним загрозам, оскільки країни Північної Європи та Балтії є одними з найбільш розвинених держав світу у сфері цифрових технологій та мають значний досвід протидії російським кібероперація̈м.

Примітно, що й економічний потенціал NB8 високий за рахунок включення розвинених економік Північної Європи. Сукупний ВВП держав NB8 становить приблизно 2,18 трлн доларів США. Основні економічні центри: Швеція (≈30% сукупного ВВП NB8), Норвегія (≈24%) і Данія (≈21%).

У військовому вимірі NB8 є одним із найбільш перспективних форматів для України через високу оборонну спроможність його учасників та їхню близькість до російського військового простору. Сукупна чисельність активного військового персоналу держав NB8 становить приблизно 120 тис. військовослужбовців. Сукупні оборонні витрати NB8 у 2025 році становили приблизно 68,7 млрд доларів США. Країни Балтії мають менші оборонні бюджети, однак витрачають значну частину ВВП на оборону (близько 3% ВВП).

Географічно NB8 охоплює стратегічний простір від Північної Атлантики до Балтійського моря. Після вступу Фінляндії та Швеції до НАТО стратегічна роль NB8 значно зросла, оскільки формат фактично став важливим компонентом оборони північного флангу Альянсу. Україна доповнює цей простір як держава, що стримує Росію на східному напрямку.

Перспективними напрямами розвитку та співпраці є такі: створення спільних механізмів кіберзахисту; обмін досвідом щодо протидії російським гібридним операціям; захист критичної інфраструктури; розвиток цифрової безпеки; підтримка вступу України до НАТО; розвиток оборонного виробництва.

Драйвери: спільне розуміння російської загрози; високий рівень цифрового розвитку держав NB8; значний досвід країн Балтії у протидії гібридним атакам; вступ Фінляндії та Швеції до НАТО; політична підтримка України з боку більшості держав формату; поєднання українського бойового досвіду з технологічними можливостями Північної Європи.

Разом з тим серед причин, що можуть знижувати інтенсивність співпраці, – те, що формат не має спільних військових структур; географічна віддаленість частини країн NB8 від України; різний рівень зацікавленості окремих держав у військовій підтримці; обмеженість ресурсів малих держав Балтії.

При цьому NB8 є одним із найбільш сприятливих форматів для України з політичної точки зору. Більшість держав формату мають чітку позицію щодо необхідності стримування Росії та

підтримки України, оскільки самі перебувають у безпосередній близькості до російського військового простору. Особливо активними у підтримці України є країни Балтії, Фінляндія та Швеція.

Безпекова перспективність NB8+Україна є дуже високою, особливо у сферах кібербезпеки, протидії гібридним загрозам та оборонних технологій. Держави формату мають значний досвід протидії російським кібероперація̈м, інформаційним кампаніям та втручанню у демократичні процеси. Окремим перспективним напрямом є співпраця у сфері безпілотних систем. Україна має унікальний практичний досвід масового застосування дронів у сучасній війні, тоді як країни NB8 володіють значними технологічними, промисловими та інноваційними можливостями. Обмін досвідом, спільна розробка та виробництво безпілотних систем можуть стати одним із найбільш перспективних напрямів співпраці.

Економічна перспективність є середньою, оскільки масштаб NB8 поступається іншим форматам. **Головна перевага формату** полягає не у масштабі економік, а у високому рівні технологічного розвитку, інноваційності та компетенціях у сферах цифровізації й оборонних технологій.

Трикутник Україна–Польща–Румунія виглядає перспективним, якщо врахувати те, що Польща і Румунія формують два взаємодоповнювальні логістичні плеча України: північне – з виходом до Балтійського моря та Центральної Європи, і південне – через Дунай, Чорне море та порт Констанца. Обидві держави є ключовими країнами східного флангу НАТО і нарощують оборонні спроможності. Сукупні оборонні видатки Польщі на 2026 р. становлять близько 52-53 млрд дол., або 4,8% ВВП,[16] тоді як оборонний бюджет Румунії оцінюється приблизно у 10,7 млрд дол., або 2,4% ВВП.

Польща розбудовує багаторівневу систему ППО в межах програм Wisła, Narew і Pilica+, поєднуючи Patriot, CAMM/CAMM-ER та системи малої дальності. Румунія експлуатує системи Patriot і винищувачі F-16,[17] придбала 18 нідерландських і 32 норвезькі літаки та підписала угоду на закупівлю F-35A з першими поставками у 2030-2031 рр. Розміщений у Девеселу комплекс Aegis Ashore посилює протиракетну оборону НАТО, але не замінює систем ППО проти крилатих ракет і масових атак БПЛА.

Комплементарність формату полягає у можливості поєднати польські системи ППО й північні маршрути постачання, румунську авіаційну, дунайську та чорноморську інфраструктуру й український бойовий досвід протидії ракетам і безпілотникам. Практичними напрямами могли б стати обмін радарною інформацією, регіональне раннє попередження, спільні закупівлі засобів боротьби з БПЛА, координація захисту логістичних вузлів і розвиток альтернативних транспортних маршрутів між Балтикою та Чорним морем.

Посилити потенційну додану вартість формату може спільне сприйняття російської загрози, зростання оборонних бюджетів, потреба НАТО у посиленні східного флангу, український бойовий досвід.

Серед негативних чинників: внутрішньополітична криза Румунії, правові обмеження взаємодії України з інтегрованою системою ППО НАТО, залежність від американських технологій та боєприпасів, торговельно-аграрні суперечності, інструменталізація історичної пам’яті у внутрішній політиці Польщі.

Таким чином, політична перспективність є помірно високою завдяки спільним інтересам східного флангу, хоча її знижують політичні коливання в Румунії та суперечності з Польщею. Безпековий потенціал високий через ППО, раннє попередження та військову мобільність. Економічний потенціал помірний через значні логістичні можливості, але також інфраструктурні й кадрові обмеження (передусім – дефіцит спеціалізованого особового складу,

технічних спеціалістів, операторів ППО). Разом з тим, спираючись на чинні двосторонні угоди та практичну взаємодію, формат цілком міг би показати високу динаміку розвитку співпраці.

Іще одним перспективним форматом видається об'єднання ***Туреччина–Болгарія–Румунія–Україна***. Наразі Україна вже має великий формат співпраці, який включає ці три країни, під назвою ***Коаліція морських спроможностей***, що була заснована у 2023 році та в більшості концентрується на посиленні українських ВМС.

Водночас існує і більш незалежний формат без прямої участі України. Починаючи з січня 2024 року, Туреччина, Румунія та Болгарія є частиною ***Протимінної коаліції (MCM Black Sea TG)***, яка спільними зусиллями працює над забезпеченням безперервного руху морського торговельного та цивільного транспорту вздовж чорноморського узбережжя цих трьох країн, а також над підготовкою та тренуванням екіпажів розмінування. Частково завдяки існуванню цієї коаліції Україна змогла покращити торговельну ситуацію в наших південних портах. Попередньо також відомо про те, що Україну готові долучити до коаліції одразу після закінчення війни, але до того часу співпраця в більшості обмежується обміном інформацією та спільними морськими тренуваннями (на кшталт Breeze 2026). Долучення до такої коаліції сприятиме розмінуванню української частини Чорного моря силами союзників.

За період свого існування коаліція активізовувала свої протимінні можливості 11 разів (тричі у 2024, чотири рази у 2025 та стільки ж у 2026). Кожні пів року, починаючи з липня 2024, командування над коаліцією переходить від однієї країни до іншої (Туреччина–Болгарія–Румунія). На момент липня 2026 року командування знаходиться в руках болгарської сторони. Напередодні передачі командування міністри оборони трьох країн розширили мандат коаліції, який тепер також включає допомогу із захистом та спостереженням за критичною підводною інфраструктурою. Потенціал протимінного флоту трьох держав становить близько 30 суден, а Болгарія очікує надходження ще 7 від Бельгії та Нідерландів.

Чинниками, що сприяють співпраці у форматі, є: спільне сприйняття російської загрози та наслідків російської агресії для безпеки всього Чорноморського регіону, наявність національних військових модернізаційних пріоритетів, можливість отримати фінансування від ЄС.

Натомість на заваді може стати: нестабільність зовнішньополітичної позиції Болгарії, фінансова криза в Болгарії, нестабільний уряд в Румунії, тривалість та витратність реалізації інфраструктурних проєктів.

У таких умовах перспективи політичної динаміки є помірними через політичну невизначеність у політичному полі Болгарії та нестабільну урядову ситуацію в Румунії. Безпекова перспективність є високою через існування реальної загрози з боку РФ та усвідомлення цієї загрози партнерами з держав об'єднання. Вони працюють над модернізацією оборонних можливостей і мають доступ до механізмів фінансування ЄС. Економічна перспективність є помірно високою та в більшості залежить від переконання інших сторін у довгостроковій вигоді від реалізації поставлених проєктів. Загальна реалістичність є помірно високою, бо частина запропонованих ініціатив може бути реалізована в межах окремих модернізаційних бюджетів або не потребує надмірного фінансування. Водночас інфраструктурні проєкти являють собою серйозні зобов'язання і потребуватимуть проактивної дії з боку української сторони для успіху.

Цікавим напрямом, на якому відкривається вікно можливостей, є Чорноморсько-Каспійський регіон. Співпраця між державами регіону є здебільшого розгалуженою та ґрунтується в основному на двосторонніх форматах взаємодії. Водночас щонайменше Азербайджан зацікавлений у безпеці Чорного моря не менше, ніж у безпеці Каспійського моря, враховуючи наявні транспортні маршрути, які пролягають через країну.

Після початку повномасштабного російського вторгнення до України **Азербайджан** перетворився на помітного торговельного партнера ЄС, особливо в енергетичній сфері, де активно розвивається проєкт Південного газового коридору з метою посилити експорт газу до ЄС; а також триває розвиток зеленої енергетики спільно з ЄС (лише один з прикладів: у 2025 році була створена спільна компанія Green Energy Corridor Power Company (GECO), яка відповідає за підготовку та реалізацію прокладання високовольтного підводного кабелю постійного струму між Азербайджаном, Грузією, Румунією та Угорщиною). І це на тлі того, що зберігається прагматична співпраця з Україною та спостерігається прохолода у стосунках між Баку та Москвою, зокрема після авіакатастрофи рейсу 8243 «Azerbaijan Airlines».

З перемогою Ніколи Пашиняна на нещодавніх парламентських виборах та поверненням **Вірменії** до проєвропейського курсу перспективною є і взаємодія з цією кавказькою державою, яка поступово відновлює зв'язки з Азербайджаном та Туреччиною після досягнення миру в Нагорному Карабаху. Враховуючи зміну геополітичної ситуації, у відносинах Вірменії як з Україною, так і з іншими сусідами теж відкривається вікно можливостей.

Формат **Чорноморсько-Каспійської співпраці** із залученням цих держав має потенціал для координації загальних питань безпеки Чорного моря, може допомагати розвивати системи морського та повітряного спостереження, захисту критичної та енергетичної інфраструктури, боротьби з російським тіньовим флотом та протидії гібридним загрозам і кібератакам, **при цьому не перетворюючись на повноцінний військовий союз, але формуючи порядок денний, альтернативний ширшому універсалістському, але малоспроможному формату ОЧЕС**. Проте для успіху формат має концентруватися на інституціоналізації регулярного діалогу шістьох сторін (Туреччина–Болгарія–Румунія–Україна–Азербайджан–Вірменія), керуючись у першу чергу прагматичними, а не ідеалістичними засадами співпраці.

Формування структур є торговельно-економічно перспективним і матиме можливість сприяти розвитку електроенергетичних інтерконекторів між Кавказом і Чорноморським регіоном, розширювати постачання енергетичних ресурсів з Азії до Європи та допомагати з інтеграцією енергетичних систем країн-учасниць формату до спільної архітектури європейської енергетичної безпеки. Не менш важливим є і розвиток Транскаспійського транспортного маршруту, до якого в перспективі можна включити й Вірменію.

Драйвери: спільне сприйняття російської загрози, спільна зацікавленість у диверсифікації енергетичних та транспортних маршрутів, прагнення зменшити залежність від РФ, нормалізація відносин Вірменії з сусідами, можливість залучення фінансування ЄС і міжнародних фінансових інституцій.

Негативні чинники: прагнення Туреччини, Вірменії та Азербайджану зберігати баланс у відносинах з РФ, нестабільність зовнішньополітичної позиції Болгарії, тривалість та затратність реалізації інфраструктурно-енергетичних проєктів.

Політична перспективність напряму є помірно низькою через збереження проблем формату Туреччина–Болгарія–Румунія–Україна та додавання до них не менш проблемних Азербайджану та Вірменії. Водночас перспективність може покращитись у разі подальшої нормалізації відносин між Туреччиною, Вірменією та Азербайджаном. Безпекова перспективність є високою завдяки поєднанню чорноморського та південнокавказького вимірів безпеки, проте потрібно розуміти оборонні обмеження та відсутність спільних союзницьких механізмів, а також ризики повторних ескалацій в азербайджано-вірменських відносинах. Економічна перспективність є високою, бо поєднує в собі каспійські та чорноморські торговельні шляхи; відкриває можливості для поглиблення енергетичної співпраці між Азією та Європою. Загальна реалістичність є помірною, бо формат має вагому цінність у безпековому та економічному вимірах, проте залежатиме від політичної волі всіх держав-учасниць та політичного прогресу на Південному Кавказі.

[1] https://www.urm.lt/en/news/928/joint-statement-of-the-foreign-ministers-of-lithuania-poland-and-ukraine-the-lublin-triangle-%3A44765

[2] https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-92009

[3] https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-91809

[4] https://www.president.pl/storage/file/core_files/2022/6/20/bd0f94a718425ff2a959577c1ec8c728/Joint Declaration_Three Seas Summit_ Ryga.pdf

[5] https://me.gov.ua/News/Detail/ebc93f82-32fa-4bf7-8fc6-1a6c6d3d184a?lang=en-GB&title=UkraineBecomesAssociateMemberOfTheThreeSeasInitiative

[6] Міжнародний автомобільний коридор Північ–Південь від Балтійського до Егейського моря через Центральну та Південно-Східну Європу. Запропоноване продовження через Жешув–Львів–Київ має інтегрувати Україну до цього коридору та забезпечити альтернативний автомобільний маршрут до Центральної й Південно-Східної Європи.

[7] Залізничний коридор Гданськ–Констанца, призначений для розвитку вантажного сполучення та військової мобільності між Балтійським і Чорним морями. Продовження коридору до Одеси означало б підключення українських чорноморських портів до залізничної осі Балтика – Чорне море, але потребуватиме модернізації переходів і розв'язання проблеми різної ширини колії.

[8] https://baykartech.com/en/press/turkeys-drone-maker-baykar-begins-to-build-plant-in-ukraine/

[9] https://www.gov.uk/government/news/joint-statement-by-the-united-kingdom-poland-and-ukraine-17-february-2022

[10] https://www.gov.uk/government/news/uk-and-ukraine-sign-landmark-100-year-partnership-to-deepen-security-ties-and-strengthen-partnership-for-future-generations

[11] https://www.gov.uk/government/news/uk-ukraine-joint-statement-enhanced-security-and-defence-industrial-collaboration-declaration

[12] Британсько-українська програма спільної розробки та виробництва оборонних технологій, зокрема дронів, засобів ППО, далекобійних систем і технологій РЕБ. Передбачає обмін технологіями та масштабування спільного виробництва.

[13] https://www.gov.uk/government/news/security-and-defence-partnership-treaty-the-projects-the-uk-and-poland-will-deliver-together

[14] https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781003778974/military-balance-2026-international-institute-strategic-studies-iiss

[15] https://valitsus.ee/en/news/joint-statement-nordic-baltic-prime-ministers

[16] https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781003778974/military-balance-2026-international-institute-strategic-studies-iiss

[17] https://www.mapn.ro/publicatii_militare/documente/romanian_defence_2025.pdf

Автори

Сергій Герасимчук
Володимир-Назарій Гавріш
Ростислав Клімов
Юлія Невмержицька
Експерти Ради зовнішньої політики «Українська призма»

Вихідні дані

Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні

kas.de

Видавець: Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, 2026, Київ
вул. Богомольця Академіка, 5, кв. 1, 01024 Київ, Україна
Тел.: +380444927443
https://www.kas.de/en/web/ukraine

Усі права захищені. Запити щодо рецензійних примірників та інші звернення стосовно цієї публікації слід надсилати видавцю. Відповідальність за погляди, висновки та рекомендації, висловлені в даній публікації, повністю покладається на автора (авторів), і їх інтерпретації не обов'язково відображають погляди чи політику Фонду Конрада Аденауера.

Публікація підготовлена в рамках проєкту «Посилення аналітичних спроможностей прийняття рішень у сфері зовнішньої політики за допомогою громадянського суспільства» Центру міжнародної безпеки за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні.

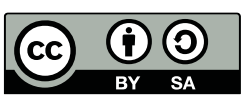

Текст цієї публікації ліцензовано на умовах Creative Commons:
«Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International», CC BY-SA 4.0
(https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.de)

© 2026 Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні |
© 2026 Центр міжнародної безпеки | © 2026 Рада зовнішньої політики «Українська призма»